

Съ разпръскането на богомилитѣ при Борила, тѣхнитѣ най-талантливи хора изчезнаха, или забѣгнаха въ Сърбия, Босна, Франция и другадѣ, кждѣто отнесоха зародишитѣ на възможната тогава българска свѣтска литература, а слѣдъ покорението на България и съ потурчването на останалата частъ отъ тѣхъ, нѣмаше заинтересувана литературна срѣда, която да поддържа тая литература. Широката народна маса никога не се интересуваше отъ въпроситѣ на художественитѣ изкуства, които и безъ това не докондисваха нейното положение. Привита къмъ своето окаяно положение, нея е вдъхновяваше пѣсенъта за сеидбата и бѣлбежътъ на горската шума. Отъ литературата на богомилитѣ или отъ тая на черното царско духовенство, тя отбираше само оная частъ, която му посочваше дълбокитѣ язви, развити въ неговото тѣло (отъ литературата на първитѣ), и приказката за бѣдния Иовъ (отъ тая на вторитѣ). Нищо повече. Ето защо, слѣдъ падане на второто българско царство, както е обичай да се изразяватъ банални истории, прѣстана всѣкаквъвъ духовенъ животъ въ България. Народътъ се затвори въ себе си, и дълго заживѣ съ своята тжга, тѣй сполучливо и художествено описана въ неговитѣ многобройни пѣсни. Духовенството и всички, които се занимаваха съ литература подъ царската стрѣха, избѣгаха въ манастиритѣ. Тукъ тѣ се затвориха и продължиха... своята схоластика, която нѣма нищо общо съ наивното художествено чувство у масата, въплотено въ народната поезия. Голѣмо число литературни „изслѣдвачи“ безъ спжнка твърдятъ, че въ манастиритѣ, слѣдъ покорението на България, се запазила българската литература и се развила нѣкаква наука! И цитиратъ: житието на св. Петка Търновска, житието на Патриархъ Евтимии, житието на свѣтитѣ братя равноапостоли, житието на св. Козма Презвитеръ, за мощитѣ на св. Иванъ Рилски, житието на..., житието на... и пр. житиета. Но ко-